BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
Vatan Evi
Cağaloğlu, Molla Fenari Sokağı 30 - 32
Telef. 24136 - Telg. VATAN İst.

CÜMA 1 MAYIS 1942

VATAN

Yıl: 2 — Sayı: 562

"DOĞRUYA DOĞRU - EĞRİYE EĞRİ,,

Fiyatı 5 Kuruş

Moskova Elçimiz bir ay mezun

Moskova büyük elçimiz Haydar Aktay bir aylık mezuniyetini şehrimizde geçirmektedir. Mayısın ortasına doğru Büyükadaya giderek iki hafta kadar istirahat edecek, sonra vazifesi başına dönecektir.

Suçlular birbirlerine sual sordular

Pavlof, komünist partisine mensup olmadığını söyledi

Pavlofun iddiasına göre Abdurrahman komünist değil, troçkist, faşisttir

Pavlof nihayet dün muradına ermiş ve ötedenberi sormak istediği sualleri sormuştur. Dünkü celsede Kornilof da Pavloftan aşağı kalmamıştır. Resimde iki yabancı suçluyu sual sorarken görüyoruz.

Duruşma 6 Mayıs Çarşamba gününe bırakıldı

Abdurrahman ve vekili Şakir Ziya sualleri büyük bir dikkatle dinliyorlar

Ankara, 30 (Telefonla) — Mahkeme salonunda hissedilir bir tenhalık var. Maznunlar, geçen celsedeki ayni yerlerine oturmuşlar. Muhakemenin başlamasını bekliyorlar.

Abdurrahman, avukatile birşeyler konuşuyor. Kornilof sağa sola bakıyor. Nihayet, aradıklarını bulmuş. Tass ajansı mümessillerini selâmladı.

Saat ona yirmi var. Hâkimler heyeti, Müddeiumumilerle birlikte yerlerini aldılar. Reis Sabri Yoldaş, tercüman vasıtasile Pavlofa şunları söyledi:

— Dün sormak istediği sualleri sıra ile Abdurrahmana sorsun.

Pavlof, söz söylemek için ayağa kalkar kalkmaz, Abdurrahmanın avukatı atıldı:

— Efendim, dedi. Direk, Pavlofun yüzünü görmeme mâni oluyor. Malûmu âlileri yüzlerdeki işmizaz çok mühimdir. Lûtfen Pavlofa emir buyurunuz, yerini değiştirsin.

Pavlof Abdurrahmanla ayni sırada oturmuyor

Reis, Pavlofa ön sıraya, Abdurrahmanın yanına geçmesini söylemişse de Pavlof, ilk celsede olduğu gibi Abdurrahmanla yanyana oturmayı reddetmiş ve Kornilofun yanına geçerek suallerini sıralamıştır:

Pavlof Abdurrahmana soruyor

1 — Abdurrahman, üç mart tarihli ifadesinde Ömerin yapacaklarından Süleymanın haberi olmadığını söylemişse de 4 mart tarih-

(Devamı Sa. 2, Sü. 3 de) —

Almanyanın yeni hamlesi

Artan zorluklara göre takati yükseltmek için yeni bir savlet

Yazan: Ahmet Emin YALMAN

Demokrasi memleketlerinin gazeteleri, B. Hitler'in son nutku üzerinde uzun uzadıya duruyorlar ve Alman devlet reisinin Raykstag meclisinden ve nazi partisinden yeni ve fevkalâde salâhiyetler almasındaki mana ve maksadı tahlile çalışıyorlar.

Nutkun delâlet ettiği manalar cidden dikkate lâyıktır. B. Hitler'in son nutkunu dinlerken bende şu intıba kaldı ki bir tek adamın, kendi üzerine şahsi mes'uliyet yükü çekmesi bakımından cihan tarihinde yeni bir rekor kurulmuştur.

Şark cephesinde sıfırdan aşağı elli iki dereceye kadar varan soğuklar, türlü türlü zorluklar, çetin ikmal vazifeleri karşısında B. Hitler başkumandanlığı doğrudan doğruya üzerine almış ve ordunun akıbetile kendi ismini birleştirmeği vazife saymıştı. Üzerinde zaten ağır bir mes'uliyet yükü varken, bu yeni sıfat ve mes'uliyet dolayısile yük, tasavvuru mümkün hadleri aşmıştır.

O vakittenberi Almanya; şark cephesindeki nihayetsiz mesafelerin yarattığı zorlukları daha yakından görmüş, yeni vazifelere uymak bakımından beklenmez bir kudret ve istidat gösteren Rus ordularından kesif bir mukavemet beklemek icap ettiğini daha etraflı tecrübelerle öğrenmiştir. Bir taraftan da Amerikan yardımının tayyare, malzeme, yiyecek, gemi, insan kolu, insan dimağı şeklinde terazinin diğer kefesine kattığı ve gittikçe artan bir ölçüde katmağa devam ettiği ağırlık fiili surette duyulmağa başlanmıştır.

B. Hitler'in başlıca vasfı, karşısındaki imkânları olduğu gibi ölçmek, ona göre ani kararlar vermektir. Bu vasfı sayesinde; mazide karşılaştığı uygun durumlardan ve fırsatlardan derhal son hadde kadar istifade etmeği bilmiştir. Bugün de zorluklarla karşılaşınca takati ona göre arttırmak ihtiyacını duymuştur.

Karşımızda; makinelerin verimine ait çok meraklı bir dava vardır. Pek iyi bilirsiniz ki her makinenin safi verimi birbirinin ayni değildir. Makine olur ki fena yapılmıştır, bakımsız bırakılmıştır, yolsuz işletilmiştir, fena malzemeden yapıldığı için boyuna arızaya uğrar, neticede normal verimin yüzde onunu bile vermez. Yine makine olur ki en çok verim temin edecek şekilde, en iyi malzemeden yapılmıştır, iyi yağlanır, iyi bakılır, iyi bir makinistin elinde arıza vermeden, durmadan işler.

Madenden yapılan makineler verim bakımından ne gibi farklar gösterirse insanlar arasında kurulan teşkilât şeklindeki canlı makinelerde de ayni nevi verim farklarına tesadüf edilir. Kimse şunu inkâr edemez ki hernevi Alman teşkilâtı yüksek bir safi verimle işleyen makinelerin başında gelir.

(Devamı: Sa. 3; Sü. 3 de)XX

Hitler ne zaman Mussolini ile görüşse Mihver tarafından vurulacak bir darbenin çok yakın olduğu anlaşılır. Yeni görüştüler... Bakalım sonu ne olacak?..

İkinci cephe Portekizde mi kurulacak?

İngiliz - Amerikan askerlerinin Portekize ihraç yapacakları söyleniyor

Vişi - İspanya - Portekiz Demokrasiye cephe kuracaklar.

Amerikan elçisi Vişiden ayrılarak Lizbona geldi

Ankara, 30 (Radyo Gazetesi) — Avrupanın garbinde ikinci cephe kurulması meselesi zaman zaman parlamakta ve ondan sonra da ikinci plâna geçmektedir. Son zamanda Amerika genelkurmay başkanının İngiltereyi ziyaretinden sonra bu bahis yeniden alevlenmiş ise de şimdi tavsamıştır.

Fakat son günlerde Portekize asker çıkarılması rivayet olarak ortaya atılmıştır.

Fransaya asker çıkarmak zordur. Sahilleri tahkim edilmiştir. Buna mukabil Portekize asker çıkarmak gayet kolaydır. Ispanyaya göre bu memleket ya İngiliz ve Amerikan askerlerine geçit verecek veya rejim göçecektir. Son zamanda Amerikanın şimali Irlandada asker toplamasının böyle bir ihraç için hazırlık olduğu söylenmektedir.

Bundan bir müddet evvel Frankonun Portekizi ziyareti böyle bir ihraca İspanya ile Portekizin birlik olarak karşı koyması ile alâkadardır. Franko, Fransa ile birlikte Portekizi

(Devamı: Sa. 3; Sü. 2 de) (—)

Hitler ile Mussolini görüştüler

Mülâkat yeri gizli tutuluyor

Kont Ciano görüşmede hazır bulundu

Trento, 30 (A.A.) — Radio Ourbe:

Mussolini ve Hitler, ismi tasrih edilmiyen bir mevkide buluşmuşlardır. Hariciye Nazırı Kont Ciano, görüşmede hazır bulunmuştur.

Sovyetler 1943 e kadar dayanırsa

Amerika ikinci cepheyi açabilecek

Ruzvelt, Litvinof yolu ile bunu Staline bildirdi

Santiago, 30 (A.A.) — «Radio Ourbe İtalyan ajansından» Vaşingtondan bildiriliyor:

Verilen malûmata göre, reis Roosevelt, Sovyetler Birliğinin 1943 ilkbaharına kadar dayanmasının kat'i surette lâzım olduğunu çünkü Birleşik Amerikanın 1943 te ikinci cephenin kurulmasına iştirak edebilecek durumda olacağını büyük elçi Litvinof vasıtasile M. Stalin'e bildirmiştir. Birleşik Amerika büyük elçisinin dün Stalin ve Molotof'la yaptığı uzun görüşmenin bu işle ilgili olduğu bildirilmektedir.

Uzak Şark harbi

Birmanyada Japonlar ilerliyorlar

Çan - Kay - Şek'in karısı cepheye gidiyor

Çan-Kay-Şek'in karısı ön safta harp eden yegâne kadındır. Şimdi de Çin askerlerine mânevi kuvvet vermeğe gidiyor

Çungkin, 30 (A.A.) — Birmanyadaki durumun vahimliği, Çinlilerin Birmanyada mukavemete devam hususundaki azmini katiyen azaltmamaktadır. Madam Çang-Kay-Şek'in Birmanyada çarpışan Çin kıtalarına metanet telkin etmek ve 50 bin rupye para dağıtmak üzere bizzat Birmanyaya gitmeğe karar verdiğini bildiren cephe resmî demeci bunu göstermektedir, Madam Çan-Kay-Şek, Yunan eyaleti merkezi olan Kumingdeki Çin kadınları harp yardım cemiyetine de, Birmanyada çarpışan as-

(Devamı: Sa. 3; Sü. 2 de) ×

Rostok'a 3500 ton bomba atıldı

Bu, şehrin tamamen tahrip edilmesine sebep oldu

Almanlar Narvich şehrine hücum ettiler

Londra, 30 (A.A.) — Britanova ajansının muharriri yazıyor:

Rostock'un bir endüstri merkezi olarak tahrip edildiği nisan ayı içinde gerek bu tahrip hareketleri gerekse Alman harp istihsalâtına büyük zararlar veren diğer mühim akınlar esnasında İngiliz hava kuvvetleri gece Avrupada muhtelif hedefler üzerine 3,500 ton bomba atmışlardır. Rostock'un tamamile tahrip edilmesile neticelenen bu hareketler gerek Almanyada gerekse İngilterede ilk defa olarak görülmektedir. Bitaraf memlekatlardan alınan haberlerde Alman maneviyatı üzerinde bu akınların tahripkâr tesirler bıraktığı kaydedilmektedir.

Nisan ayında İngiliz hava kuvvetleri kütle halinde 18 hava ta-

(Devamı Sa. 3; Sü. 3 de) (X)

Derebeylik ve toprak dâvası

Cemal Bardakçı'nın hâtıraları

Pazar sayımızdan başlıyarak çok meraklı bir yazı serisi neşredeceğiz. Bunlar Şark vilâyetlerimizde derebeyliğin nasıl tasfiye edildiğine dair bazı hatıralardır. Bu yazılar, mahalli meselelerin mahallinde geniş salâhiyetle hallinin ne kadar verimli bir usul olduğunu aydınlatmakla beraber hikâye tarzı da herkes için meraklı ve kavrayıcıdır.

Cemal Bardakçı'nın güzel üslûbu ile yazdığı bu yazıları büyük bir zevkle okuyacağımıza şüphe etmiyoruz.

Kızılay Umumî Meclisi toplandı

Bu kıymetli müessese memleketin kinin ihtiyacını karşılamağa çalışıyor

Ankara, 30 (Telefonla) — Kızılay umumi fecisi bugün saat onda umumi merkez binasında toplandı. Toplantıda umumi merkez raporu Bursa mebusu Osman Şevki Uludağ tarafından okundu ve tasvip edildi.

Raporun okunmasından sonra Berç Türker söz alarak Kızılayın dünya çapındaki faaliyetinden bahsetti ve vatandaşların gösterdikleri yardımları şükranla andı.

Kızılay cemiyeti reisi ve Istanbul mebusu Ali Rana Tarhan hatiplerin teşvik edici sözlerine teşekkür ettikten sonra cemiyetin hariçten kinin tedariki için büyük gayretler sarfettiğini bildirdi.

Yepılan yeni seçimde Erzincan mebusu Saffet Arıkan, Malye Vekili Fuat Ağralı, Divanı Muhasebat reisi Seyfi Orak, Izmir mebusu Rahmi Köken, Erzincan mebusu Mehmet Ali Apak eski âzalıklarda ipka edildiler.

Bundan sonra umumi merkez heyetine seçilmiş olan Edirne mebusu Dr. Fatma Memik, Izmir mebusu Şehime Yunus, Başvekâlet müsteşarı Cemal Yeşilin seçimleri tasdik edildi.

Tetkik komisyonuna Feridun Fikri, Kemal Toprak ve Kâzım Okyay seçildikten sonra umumi merkez heyeti Inönü'ye ve büyüklere tazim telgrafları çekilmesine karar vermiştir.

Kornilofun deli diye iddia ettiği fakat yapılan Tıbbı Adli muayenesinde deli olmadığı anlaşılan kapıcı Kirkor

Dün Eminönü Halkevinde Fatih ilk okul muallimlerinin tertip ettiği bir mü samere verilmiş ve küçük yavrular bir çok gösteriler yapmışlardır. Bu meyanda milli oyunlar oynanmış ve modern danslar da ihmal edilmemiştir. Resimde müsamereye iştirak eden yavruları görüyorsunuz.

TARİHÎ BAHİSLER

Bugünkü Hindistan

Bugün Hindistanda 700 küsur büyük, küçük hükümdar bulunmaktadır.

Yazan: **Ziya Şakir**

Bu meş'um harp patlayıp da İngiltere hükûmeti harbe girer girmez, Hintliler acı acı güldüler:

— İşte beklediğimiz zaman geldi.

Dediler.

Acaba, hakikaten, bu zaman geldi mi?.. Ve, senelerdenberi silâhlı ve silâhsız ihtilâllere sahne olan Hindistan, İngilizlerin bugünkü vaziyetlerinden istifade ederek, acaba hakiki (istiklâl) ini ele geçirebilecek mi?...

Bu sualin cevabını tahmin edebilmek için evvelâ Hindistanın bugünkü vaziyetini gözden geçirmek icap eder.

Evvelâ şu ciheti ehemmiyetle nazarı dikkate almak lâzımdır ki; Hindistanda, istiklâl havasından hoşlanmayan, yalnız İngilizler değildir. Bu milli cereyanlardan, Hint (Raca) ları da ayni suretle ürkmektedir. Çünkü racalar, (halk hâkimiyeti) nin kendi tac ve taht larını bir anda silip süpüreceğini çok iyi biliyorlar. Ve bunun için dir ki, İngilizlerle ayni fikirde bir leşiyorlar.

Bugün Hindistanda, (700 küsur) büyük, küçük (hükümdar) var dır. Bunların, (110 adedi), ehemmiyeti haizdir. Diğerleri ise, kaza kaymakamlığı, nahiye müdürlüğü, hattâ köy muhtarlığı derecesindedir.

Bunların küçüklerine (Raca), büyüklerine de (Mihraca) denilir. Mehracalar, büyük servet sahibi dir. Bunların arasında on sekiz büyük islâm hükümdarı vardır. Ve bazıları da, halis (Türk) ırkındandır. En büyükleri, (Haydarâbad) Nizamıdır. Bu zatın, (89 bin kilometre murabbaı) miktarında arazisi, ve dillere destan olan bir serveti vardır.

İslâm racalıklarının başlıcaları, Hindistanın şimal cihetindedir. Ve buralarda, islâm nüfusu, büyük bir kütle halindedir. Fakat; müslüman racaların idaresinde, başka dinlere mensup olanlar da bulunduğu gibi, başka dinlerden racaların tabiiyetinde de islâmlar vardır. Bir çok büyük şehirler ise, adeta bir ırk ve din halitası halini almıştır.

Hindistanda bir İngiliz askeri kuvveti bulunmakla beraber, racaların da - servetlerinin derecelerine göre - birer orduları vardır. Racalar, kendi tebaalarına pek fazla emniyet göstermezler. Buna binaen, Arabistandan - ve bilhassa, Hadramût'tan - ve Habeşistandan gönüllü asker celbederler. Bunları pek mükemmel yedirir, içirirler. Parlak üniformalar ve ipekli elbiseler giydirirler. Hattâ, askerlik çağı geçenleri, ev, bark sahibi ederek saraylarının civarlarına yerleştirirler... Bunlar, racaların (sadık bende) leridir. Ve tabiidir ki efendileri gibi, hepsi de (istiklâl) in aleyhindedir.

Hindistanın en mühim meselelerinden biri de, (din) ve (mezhep) tir. Son istatistiklere nazaran muhtelif dinlere salik olanlar, şu rakamları göstermektedir.

Doğrudan doğruya İngiliz idaresine tâbi olanlar:

90	milyon	Müslüman
120	»	Hindû.
60	»	Parya
5	»	Sih.
2	»	Zerdüşti
6	»	Avrupa demokrasisine taraftar melez.

Bunlardan başka, (raca) ların idaresinde, muhtelif din ve mezheplere mensup, (80 milyon) nüfus daha vardır.

Fakat herşeyden evvel şunu kaydetmek lâzımdır ki bütün bu milyonluk kütleler, birbirlerile kanlı, bıçaklı düşmandır... Bugün, (istiklâl) uğrunda birbirlerine ellerini uzatan (Müslüman) larla (Hindû) lar, yakın zamanlara kadar sık sık çarpışıyorlardı.

(Parya) lar, Hindistanın en âdi halk tabakasını teşkil etmektedir. Ve bunlar, kendilerini o dereceye düşüren sınıf ve zümrelere karşı da, kalplerinde büyük bir kin beslemektedir.

(Sih) ler vaktile (Zerdüşt) mezhebine mensupken (Buda) dinine girmişlerdir. Sonra, tekrar kendi mezheplerine dönmüşlerdir. Bundan dolayı (Budist - Hindû) lar tarafından (necis) addedilirler. Ve kendilerine (insan) muamelesi göstermezler... Bundan dolayı aralarında bir intikam mücadeleleri vardır. Sihler içine düşen Hindû, derhal gizlice katlolunmaktadır.

İslâm kütlesine gelince:

Bu (90) milyon luk kütle de, muhtelif zümrelere ayrılmışlardır. Bu ayrılış, başlıca iki cephe gösterir. Biri (Şia) lar, diğeri de (Sünni) lerdir.

Şialar, islâmların en çalışkan unsurunu teşkil ederler. Hindistanın iktısat sahasında, çok büyük bir mevki kazanmışlardır. İçlerinde, çok yüksek ve münevver kimseler vardır. Hemen hepsi de, zengindir. Ve en büyük meziyetleri de, birbirlerine karşı besledikleri şiddetli merbutiyettir.

(Sünni) ler de bölük bölük olmuşlardır. Ve aralarına, bir takım sınıf farkları koymuşlardır. En yüksek tabakayı teşkil edenlere (Hâcegân) denilir. Bunlardan sonra sırasile, şu sınıflar gelir:

[Bevâhir - Nevâyıt - Meyamin - Gurebâ].

Hâcegân sınıfına mensup olanlar; hükûmet memurluklarile, hususi İngiliz şirketlerinde çalışmakla maişetlerini temin ederler. Ve, siyaset işlerine girerler.

Nevâyıtlar, Hindistanın Araplar tarafından istilâsı zamanında gelenlerin ahfadıdır. Asılları, Araptır. Memleket işlerile alâkaları, azdır.

Bunlardan başka, şu zümreler de unutulmamalıdır.

[Vehhâbî - Bâbî - Ehlihadisî - Kâdıyânî - Efgani - vesaire...]

En ziyade dikkate şayan olan cihet şurasıdır ki, her zümrenin mesleki, taş gibi katı bir taassuptan ibarettir. Ve bunların arasında şiddetli içtihat mücadeleleri devam etmekte olup bir çok islâm münevverlerinin gayretlerine rağmen, bunun önüne geçilememiştir.

*

Pek muhtasar olarak kaydettiğimiz bu ırk, cins, sınıf, din, mezhep ihtilâfları acaba bugün ne merkezdedir?.. (İstiklâl) gayesi, bütün bu ihtilâfları ciddi bir surette halletmeş midir?.. Yoksa bugünkü ittifak, yalnız bugünkü müşkülâtı yenmek için midir?..

Tabiidir ki, bunlara cevap verecek vaziyette değiliz.

Ancak şu var ki, hiç bir mânia ve müşkülât karşısında meyus olmayı âdet edinmemiş olan İngilizlerin, bu vaziyetten bir hayli zaman daha istifade edebilmeleri de çok muhtemeldir.

Hintliler, Hindistanı şimdiden taksim ediyorlar. Ve ekseriyetini kesif islâm halkın teşkil ettiği şimalî Hindistanda, (Pâkistan) - yani, (temiz ülke) namı altında büyük bir islâm hükûmeti teşkil etmek istiyorlar. Ekseriyeti teşkil eden (Hindû) lar da, cenup kısmını benimsiyorlar.

Bunlar, henüz bir hayalden ibarettir. Hakikati - ister uzun, ister kısa olsun - ancak, zaman gösterecektir.

Ziya Şakir

Suçlular birbirlerine sual sordular

(Başı 1 incide) —

İ ifadesinde Süleymanın, Ömerin yapacaklarından malûmatı bulunduğunu ileri sürmüştür. Bu tezadı ne ile izah edecektir?...

2 — Abdurrahman, 3 mart tarihli ifadesinde Süleymanın yalnız türkçe bilen Rus, yani Kornilofu tanıdığını söylemiştir. Halbuki bundan sonraki ifadesinde Süleymanın İstefanla da münasebeti bulunduğunu bildirmiştir.

3 — Abdurrahman, 4 mart tarihli ifadesinde beni, eylûl ayında tanıdığını söylemiştir. Halbuki ben Türkiyeye ilkteşrin ortalarında geldim. Acaba Abdurrahman, ben buraya gelmeden beni nasıl tanımıştır?...

Pavlof arkada ne arıyor?

Pavlof, bir taraftan suallerini soruyor, diğer taraftan arkaya, Tass ajansı mümessillerinin bulunduğu sıraya bakıyordu. Reis, tercümana:

— Pavlofa söyleyin, dedi. Arkasına bakmasın. Ne arayor orada?...

Pavlof, arkasına bakmaktan vaz geçerek dördüncü sualini soruyor:

4 — Abdurrahman, 4 mart tarihli ifadesinde Süleymanın bir maddi menfaat mukabili bu işe sürüklendiğini söylemiştir. Abdurrahman arkadaşını bu suretle itham ederken neyi kasdetmiştir?...

5 — Abdurrahman, ifadesinde diyor ki «bavulların Niyazi tarafından gönderildiğini, Niyazinin de Troçkist olduğunu anladıktan sonra bavulların komünistlere teslimle bir hizmet yapacağına inandım. Halbuki Troçkistler, komünistlik düşmanı ve faşistlik 5 inci koludurlar. Bu işi kömünizmle nasıl telif etmiştir?

Abdurrahmanın kömünizm hakkında fikirleri nedir?

6 — Abdurrahman ifadesinde, Kornilofa kendi düşüncesinde olan arkadaşlarının bir listesini verdiğini ve bu listede Faik Kıvılcım, Muammer Taner, Vehbi Dizdar, Hüsnü Baki, Celâl Güner isimlerinin bulunduğunu söylemiştir. Bu ifadeye göre Celâl ve Muammer Tıp Fakültesinde talebedirler. Ve Abdurrahmanın arkadaşıdırlar. Şu halde Abdurrahmanla arkadaşlarının konmünizm hakkındaki fikirleri nedir?...

7 — Abdurrahman ifadelerinde 39 ve 40 senelerinde Üskübe gittiğini söylemiştir. Fakat hangi tarihlerde Üsküpte bulunduğunu söylememiştir. Bunları kat'i olarak söylesin...

8 — Abdurrahman Üsküpte, Fahri ile konuştuğu zaman onun heyecan gösterdiğini, Süleymanın bavulları Ruslara vermeyip geri göndermesini istediğini söylemiştir. Bu hangi tarihte olmuş, Fahri niçin heyecan göstermiş ve bavulların hangi tarihte iadesini istemiştir?

Pavlofun sualleri biter bitmez, söz alan Kornilof, bir sualin de kendisinin sormak istediğini söylemiştir.

Pavlof doğru otur

Fakat, Kornilof söze başlarken reis bacağını önündeki sıraya uzatan Pavlofa,

— Doğru otur!

Diye bir ihtarda bulunmuş, bunu müteakip Kornilof:

— Abdurrahman, Ömeri kiminle ve ne zaman tanıştırdığını söylememektedir. Bu noktayı sarih olarak bildirsin.

Müddeiumumi sual sorulmasını istemiyor?

Abdurrahman, cevap vermeğe davet edilince Müddeiumumi Başmuavini Kemal Bora ayağa kalkarak sorulan suallerden bazılarının varit olmadığını, bazılarının ise Abdurrahmanın evvelce cevap verdiğini, helki bir tercüme yanlışı olarak Pavlofta eksik tercümeler bulunacağını ileri sürmüş, 3 ve 4 tarihli Abdurrahmanın ifadelerine ait zaptın okunmasını rica etmiştir.

Pavlof rahat durmuyor

Zabıtlar okunmağa başlandığı zaman Pavlof tekrar bacağını sıranın üzerine uzatmıştı, reis tercümana:

— Şuna söyle, dedi, kendini unutmasın, mahkemede böyle oturulmaz!

Okunan zabıtların bir yerinde, Abdurrahman, Süleymanın suikasd işinden haberi olmadığı, diğer bir yerinde de Ömerin bunu Süleymana söylemiş olduğu zamanında bulunduğunu ifade ediyordu. Reis bu ikiliği Abdurrahmandan sordu, o:

Abdurrahman cevap veriyor

— Ben, bütün bu meseleleri bomba patladıktan, hâdise olduktan sonra düşünmeğe başladım. Ömer İstanbulda benden ayrılırken bir takım garip haller göstermişti. Hâdise olduktan sonra düşünmüm ki Ömer, Ankaraya niçin gittiği hakkında Süleymana bir şeyler söylemiştir. Ben bunun mantıkan böyle olması icap ettiğini söyledim. Zaten ifademde kat'i bir mahiyet yoktur.

Pavlof kaç cebi olduğunu biliyor mu?

Abdurrahmanın sözlerini müteakip avukatı Şakir Ziya söz alarak:

— Pavlof, demiştir, müekkilime yalan isnad etmekle sadet harici bir iş yapıyor. Yüksek heyetinizce de malûm olduğu veçhile cinaî ve kazaî meselelerde bir şahit on dakika evvel söylediğini yarım saat sonra aynen tekrar edemez. Pavlofa sorarım, hergün giyip çıkardığı elbisesinde kaç cep veya düğme olduğunu bilir mi?

Avukatla Pavlof atışıyorlar

Pavlof şu cevabı vermiştir:

— Bu kadar gürültü koparan bir suçun delillerini cepler ve düğmelerle mukayese etmek doğru değildir. Böyle bir davada bulunacak mübayenetler çok mühim dir. Avukatın sözleri ne psikolojik, ne de mantıki esaslara dayanmamaktadır.

Avukat tekrar atılarak:

— Biz Türk adliyesini temsil edenler şehadet müessesesinin ne demek olduğunu çok iyi biliriz. Bunlardan biri yüksek huzurunuzda sözde delil bulmak için kapı mandalından, tenasül azalarına kadar dil uzatan ve türlü tezvirata sapan Pavlof bilmelidir ki delil böyle elde edilmez.

Bu karşılıklı düellodan sonra yedi suale cevap teşkil eden Abdurrahmanın ifadeleri okundu.

Suâller sorulacak

İddia makamı bu ifadelerde bir mübayenet bulunmadığını ileri sürerek sualin sorulmamasını talep etti ise de mahkeme suallerin sorulmasını karar altına aldı.

Abdurrahman:

— Süleyman, dedi, bana türkçe bilen Rusu, yani Kornilofu tanıdığımı da bildirmişti. Halbuki bir gün Kornilof, vasıtamla Süleymanı çağırdı. Bundan dolayı onun İstefanı da tanıdığına hükmettim ve kanaatimi bu şekilde izhar ettim.

Üçüncü suale geçen Abdurrahman hiç bir ifadesinde Pavlofu eylûl ayında tanıdığını söylemediğini bildirdi.

Kornilofun Abdurrahmanın dosyasından çektiği kâğıt

Reis tercüman vasıtasile, Abdurrahmanın bu ifadesinin hangi zabıtta bulunduğunu Pavloftan sorunca birden söze karışan Kornilof Abdurrahmana ait bu ifadeyi kendi dosyasından çektiği kâğıttan türkçe olarak okudu. Abdurrahman bu ifadesinde eenebilerle eylûl ayında tanıştığını söylüyordu.

Reis:

— Ne dersin, Abdurrahman?. diye sordu.

Abdurrahman:

— Efendim, dedi, bu iş yani felâkete sürüklenmem tarihi Süleymanın İstanbula gelmesile başlamıştır. İlk ifademi verdiğim zaman tamamen perişan bir haldeydim. Bilâhare düşüne düşüne buldum ki Süleyman ilkteşrinde İstanbula gelmiş ve ben de ilkteşrinde bunlarla tanışmışımdır. Bunu sonradan hatırladım.

Başmuavin Kemal Bora da, söz alarak, Abdurrahmanın darbenin şiddetile, ilk tevkif edildiği andaki tarihlerde bazı yanlış yapmış olabileceğini ileri sürdü.

Tahsilli adam hata eder mi?

Pavlof:

— Müddeiumuminin bu izahı yerinde değildir, dedi. Şayet bu hataya Süleyman yapmış olsaydı, insan bir dereceye kadar ona müsamaha ile bakabilirdi, fakat Abdurrahman gibi tahsilli olan bir adamın evvelâ eylûl sonra birinciteşrin, daha sonra ikinciteşrin demesi dikkate değer bir hâdisedir. Onun gibi okumuş ve yazmış ve her söylediği sözün altını imza etmiş bulunan bir adamın bu kabil ifadesi garip bir hâdisedir. Diğer taraftan şunu da söyliyeyim ki ben eylûl ayında Türkiyeye gelmemiştim teşrin başlangıcında dahi burada yoktum.

Kornilof dur...

Pavlofun sözlerini müteakip Kornilof, söz söylemek için ayağa kalkınca reis:

— Dur! Dur!. diye hitap etti. Bunlar bitsin de öyle söylersin.

Kornilof türkçe olarak:

— Müsaade ediniz efendim, dedi, söyleyeceklerimin bu mesele ile alâkası vardır.

— Buyurun!..

Uşmak müsaadesini alan Kornilof bu sefer rusça olarak şunları söyledi.

— Abdurrahman benim Pavlofu kendisine 3 veya 5 kânunuevvel 941 tarihinde tanıştırdığını bir ifadesinde söylemektedir. Halbuki demin verdiği ifde ile bu ifadesi arasında bir rabıta mevcut değildir.

Reis Abdurrahmana:

— Ne dersin?..

Diye sorunca Abdurrahman:

— Efendim, dedi, zaten kat'i olarak hiç bir şey söylemiş değilim. Ben malûm hâdisenin müthiş darbesile perişan olmuş, adeta hafızamı kaybetmiştim. Sonra yavaş yavaş kendimi toparlayarak tarihleri tesbit etmeğe çalıştım Zaten bu tarihleri herhangi bir tarafa kaydetmed'ğim için bunlarda yanılma olabilir.

Kornilof tekrar atıldı:

— Ben, dedi, meseleyi süründürmek niyetinde değilim. Fakat Abdurrahman bahsettiğim ifadesinde 3 veya 5 kânunuevvel dedikten sonra hattâ bunun ismini de kat'i olarak söylemiş, «bir çarşamba günü idi» demiştir. Şimdi de eylûlden birincikânuna kadar olan bir zamanı nasıl şimdi hatırlıyorum diyor. Ben mutlak bir tarih istemedim. Fakat şimdi huzurunuzda Abdurrahmanın benim Pavlofu ona hangi tarihte tanıştırdığımı sarih olarak söylesin.

japon taarruzundan evvel tanışmışlar

Abdurrahman:

— Pavlof, İstefan ve ben Üsküdarda buluştuğumuzdan bir gün evvel japonlar taarruza geçmişlerdi. Bunu gayet iyi hatırlıyorum. Hattâ Pavlof: japon taarruzu karşısında Rusyanın vaziyeti ne olacak diye sormak istiyordum. İşte bu tarihten bir hafta veya on gün evvel Kornilof beni Pavlofla tanıştırmıştır.

Kornilof:

— Mademki öyledir dedi, Abdurrahman nic'n ilk ifadesinde 3 veya 5 kânunuevvel çarşamba günü dedikten sonra saati de 15 diye tasrih etmiştir.

Abdurrahman kat'i olarak konuşamıyor

Abdurrahman:

— O zaman hayatımı, günlük vaziyetime ve derslerime göre tanzim ediyordum. Bunun için öyle söylemiş bulunuyorum. Fakat şimdi kat'i olarak bir şey söylemekliğime imkân yoktur.

Pavlofla Kornilof tevkif olununca neye sancılandılar?

Abdurrahmanın avukatı Şakir Ziya da söze karışarak:

— Müekkilim, tevkif edildiği zaman melekâtı akliyesine tamamen sahip değildi, şaşırmış olabilir. Sorarım kendilerine: Tevkif edildikleri, zabıtanın huzuruna çıktıkları zaman niçin sancılanmışlardı? İzah etsinler.

Reis vaktin dar olduğundan bahsederek bu sözleri müdafaaya saklamasını avukata söylemiş ve söz alan Müddeiumumi muavini Kemal Bora şöyle demiştir:

Tarihi kendileri söylesinler

— Şayet Abdurrahman şaşırmış ise, Pavlof ve Kornilof kadar bu işlerde pişmemiş olmasından ileri gelir. Bu sebeplerdir ki hafızası onu yanıltmıştır. Şimdiye kadar yüksek huzurunuzda dinlenen şahitler ve elde edilen delillerle mesele kâfi derecede tavazzuh etmiş, Kornilof ve Pavlofun Abdurrahmanla tanıştığını ortaya çıkarmıştır. Şayet sordukları tarih çok lâzımsa bize yormasınlar. Bu işin en kestirme yolu bu tarihi kendilerinin söylemesidir.

Müddeiumumi maznun yerinde, maznun iddia makamında mı?

Müddeiumuminin bu sözlerine Kornilof şöyle mukabele etmiştir:

— Demindenberi birşeye hayretle dikkat ediyorum. Görüyorum ki Müddeiumumi maznun yerine, maznun da iddia makamı mevkiine geçmiş bulunuyor.

Abdurrahman, 4 üncü suale şu şekilde cevap verdi:

— Süleymanın maddi menfaat mukabili bu işe nasıl sürüklendiği hakkında evvelce vermiş olduğum ifadelerde kâfi malûmat vardı. Bu zabıtların okunmasını rica ederim.

Okunan zabıtlarda, Süleymanın cahil bir adam olduğu, Ruslardan aldığı 30 - 40 lira yüzünden bu işlere karıştığı yazılıydı.

Reis Pavlofa:

— Abdurrahman bu meseleye evvelce cevap vermiş.

Pavlof:

— Bu maddi menfaatler ne idi? Parayı suikasd için mi almış? Abdurrahman bu noktayı izah etsin...

(Devamı Sa. 3 de) »o«

TAKVİM

1 MAYIS 1942
CUMA

AY 5 — Gün 121 — Kasım 175
RUMİ 1358 — NİSAN 18
HİCRİ 1361 — Rebiülâhir 15

VAKİT	ZEVALİ	EZANİ
GÜNEŞ	5,58	9,53
ÖĞLE	13,11	3,06
İKİNDİ	17,02	8,57
AKŞAM	20,05	12,00
YATSI	21,49	1,44
İMSAK	4,04	7,59

Şehir Haberleri

Yağ işi hallediliyor

İstearinsiz margarin yağı yapılacak

Ticaret Vekâletinin memleketin bir kısım yağ ihtiyacını karşılamak üzere, ham ve iptidai maddelerinin tedarikinde Vekâlet tarafından kolaylıklar gösterilmek suretile istearinsiz margarinyağı yaptırtmak kararını verdiğini ve margarin imaline mahsus tesisatı olup da Vekâletle bu hususta işbirliği yapabilecekleri Ankaraya davet ettiğini geçenlerde yazmıştık.

Bu davete icabet eden yağ imalcileri 27 ve 28 nisan günleri, Ankarada İaşe Müsteşar muavini Şevket Süreyyanın reisliğinde toplanmış, halk ve ordunun yağ ihtiyaçlarının karşılanması için alınmasına lüzum görülen tedbirler üzerinde görüşmeler yapmışlardır.

Neticede, Türk Margarin, Tur ve Sibiryağı fabrikalarile yağ imalcilerinden Nazif Özarca, Mitat Özarca, Salt Özge, Donyağı imalâthanesi sahibi Osman Şevki, Mehmet Ali Batıgün teklif olunan işbirliğini kabul etmişler ve ikinci celsede bir protokol imzalamışlardır.

Bu hususta Vekâletle işbirliği yapacak yağ imalcileri, bir ay zarfında imalâthanelerindeki eksiklikleri tamamlıyacak, gerekli bulunan değişiklikleri yapacak ve bu suretle işe başlıyacak bir durum alacaklardır. İmalâta bu ayın sonlarında başlanacaktır.

Bir otomobil tamircisi mahkemeye verildi

Fazla fiyatla otomobil dişlisi satan Sirkecide Alayköşkü caddesinde otomobil tamircisi Fahrettin bir numaralı milli korunma mahkemesince tevkif edilmiştir.

200 balya gömlek kumaşı piyasaya çıkarılıyor

Öğrendiğimize göre bugünlerde piyasaya 200 balya gömleklik kumaş çıkarılacaktır. Alâkalılar, bu kadar kumaşla 80 bin gömlek yapılabileceğini tahmin etmekte ve bu suretle son zamanlarda pek pahalılaşan gömlek fiyatlarının bir hayli ucuzlayacağını söylemektedirler. Bu iki yüz balyayı diğer partiler de takip edecek ve partiler muayyen bir nisbet dahilinde tevzi edilecektir.

Ellerindeki manifatura eşyasını satmamışlar

Mağazalarında külliyetli miktarda manifatura mevcut olduğu halde bu malı satmıyarak saklıyan Çakmakçılarda manifaturacı Samuel ve Pereya bir numaralı milli korunma mahkemesi tarafından tevkif edilmişlerdir.

Piyasaya 4000 teneke Turyağ çıkarılıyor

Fiyat mürakabe komisyonu dün öğleden sonra Mıntaka Ticaret müdürü Necmeddin Meto'nun riyasetinde toplanmıştır.

Komisyon, dünkü toplantısında Turyağ ve Belediye kooperatifi tarafından satılan mahlût yağ fiyatları üzerinde görüşmeler yapılmıştır. Bu yağların katî fiyatları komisyonun pazartesi günkü toplantısında tesbit olunacaktır.

Diğer taraftan piyasaya yeniden (4000) teneke Turyağ çıkarılmasına karar verilmiştir. Bu yağlar yakında bakkallara dağıtılacaktır.

Günden Güne

Amerikadan İngiltereye

İngilizler, doğrudan doğruya Alman şehirlerini veyahut da Alman işgali veya emrindeki üsleri, tayyare meydanlarını, harp sanayii merkezlerini havadan bombalamak işine hız vermiş görünüyorlar. Birbirini kovalarcasına yapılan bu hava taarruzlarının şiddetlenmesinde havaların müsait olması kadar, kışın doğurduğu «ölü mevsim» içinde Amerikanın İngiltereye bir çok tayyare göndermiş olmasının dahli büyüktür.

Ajans telgraflarının zamanında bildirdiğine göre Amerika, bombardıman tayyarelerini İngiltereye vapurlarla değil, hususi pilotlarının idaresinde havadan göndermektedir. Bunun için Amerikanın İngilizlere uçak yardımı diğer malzeme yardımından daha süratli olmaktadır.

Atlantiği havadan aşmak herhalde pek kolay bir iş değil; fakat sürat ve denizaltıların taarruzundan kaçınmak bakımından bu yol tercih ediliyor.

Amerikadan İngiltereye havadan gönderilen bombardıman tayyarelerinden birinde bulunmak müsaadesini almış bir Amerikalı gazetecinin Atlantiği geçiş hakkında anlattıkları dikkate değer. Bu gazeteci seyahat intibalarını şöyle anlatıyor:

Hareketten evvel bana öğütlerle dolu beş sayfa verdiler. Bunların arasında şunlar vardı: «Geçiş çok soğuk olacaktır; uçakta yeriniz pek dardır; buz tutması muhtemel bir oksijenli maske taşımanız gerektir; eğer uzuvlarınızdan biri donarsa uğuşturmayınız, zira iltihaba meydan verirsiniz; bütün geçiş esnasında uyanık durunuz; karnınızda ağrılar duyacaksınız, fakat bunlar vahim değildir; alkol içmeyiniz; geçişten evvel 24 saat fasulye ve lâhana yemeyiniz...»

Uçağa binerken bana, bir kaza vukuunda hükümeti her türlü mesuliyetten ibra eden bir kâğıt imzalattılar. Sonra bizi seyahate uygun olarak giydirdiler. Adi elbiselerimizin üstüne uçuş elbisesini giydik, başlığı kafamıza geçirdik, paraşütü sırtımıza taktık, üstüste dört çorabı ayağımıza geçirdik. Hesabını yaptım: Üstümde tam 21 muhtelif parça eşya vardı.

Seyahatimizin Ternöve bir sıçrayıştan ibaret olan ilk safhası anlatılmağa değmez. Orada, asıl büyük sıçrayış için müsait hava bulmak üzere günlerce bekledik.

Nihayet oradan hareket ettik. Bizden mümkün olduğu kadar uçağın ön kısmına toplanmamızı istemişlerdi. Muayyen bir yüksekliğe varılınca kendi bölümümüze geçtik ve orada karşı karşıya oturduk. Motörün gürültüsü müthiş. Soğuk henüz o kadar şiddetli değil. Kitap okuyabiliyorduk.

Daha fazla yükselince oksijenli maskelerimizi taktık. 6500 metrede hafif rahatsızlık duydum. Maskemde kesafet başladı. 7000 metrede, içimde bir tazyik belirdi. Komşumun muhakkak ayakları üşüyor, çünkü tepiniyor. 8000 metrede maskemin torbasında buz parçaları meydana geldi.

Acıkmıya ve susamıya başladık. Sandöviçlerimiz dondurma pastalara benzemişti; Termos şişeleri buzla örtüldü.

Kafamızda bir tek düşünce: Gevşememek ve uyuklamamak. Uyuklıyanlara dirsek vurarak birbirimizi kolluyoruz.

Ternöv'den hareketimizden dokuz saat sonra tayyaremiz Atlantiği zararsız geçmiş olarak İngiltereye iniyordu.

KÖR KADI

Numan Menemencioğlu şehrimize geldi

Hariciye Vekâleti Umumî Kâtibi Numan Menemencioğlu dün sabahki ekspresle Ankaradan şehrimize gelmiştir.

DALDAN DALA

Aşkta sadakat rekoru

Bir tarih meraklısından duydum: Bütün dünya tarihinde âşıkına en çok bağlılık gösteren kadın, İngiltere hanedanı âzasından Düşes Of Marlboro imiş. Bu kadın meşhur İngiliz şairi «Congreve» i delice seviyormuş. Günün birinde şair ölmüş. Kadın da âşıkının tabii büyüklük ve renkte bir mankenini yaptırmış. Mankeni sofrada karşısına alır, her gün saatlerce konuşurmuş. Sevdiği dostların ölüye mektup yazmasında, ziyaretine gelmelerinde ısrar edermiş. Şair hayatta iken ayağında bir arıza varmış. Kralın doktoru sık sık gelir, ayağını muayene edermiş. Düşes, doktora yüksek ücret vererek vakit vakit aynı şekilde bir mankeni muayeneye gelmesini temin etmiş. Bir taraftan mankeni gürerek, bir taraftan da onun için gelip gidenlere bakarak kendini avutur, gününü elden geldiği kadar gün edermiş.

Delilik diyeceksiniz. Zaten aşk bir delilik değil mi? Olsa olsa ortada bir derece farkı var.

SERÇE

Çala Kalem

Başka türlü olabilir mi?

Pamuk ipliklerini yüksek fiyatlarla ötede beride satarak vurgunculuk yapmak istiyen bir kaç kişi yakalanarak haklarında takibata başlanmış.

Pamuk ipliğine bağlı açıkgözlüğün sonu budur.

GEMİ İNŞAATI

Amerikada; 1934 yılından evvel yeniden 23 milyon tonilâtoluk ticaret gemisi yapılacakmış. Bunu yapmak söylemek kadar kolay değil ama eğer gerçekten bu iş başarılırsa, 943 yılına sekiz ay kaldığına göre, ayda üç milyon ton gemi yapılacak demektir. Bana öyle gelir ki Atlantik ve Pasifik muharebeleri ne kadar şiddetlense müttefikler ayda üç milyon ton gemi kaybetmezler. 23 milyon ton söz halinden gemi şekline inkılâp ederse müttefikler lyice ferahlarlar.

İAŞE GÜÇLÜĞÜ SARI MİDİR?

İtalyada iaşe işlerinin günden güne fenalaştığı haber veriliyor. Iaşe sıkıntısı sarı bir şey olsa bunun, İtalyanın aç Yunanistanla fazla temasından ileri gelmiş olduğuna hükmedilebilir.

KAPLAN MI, YABAN KEDİSİ Mİ?

Gazeteler, Izmirden aldıkları telgraflarda kaplan avcılığından bahsediyorlar. Ben Izmir ve dolaylarında hayli bulundum; bu kaplan bahsini bilenlerden epeyce inceledim, sordum, soruşturdum. Izmir dolaylarındaki dağlarda kaplan yoktur, büyük yaban gedileri vardır. Bunlar kaplana pek benzerler, fakat kaplan kadar vhşi ve yırtıcı değildirler.

Tatlıses

TELEFON.TELGRAF.HABERLERİ

Askerî durum

Yazan
İhsan BORAN

Birmanyadaki harp:

Birmanyada, Mandalay, Laşhio şehirlerinin düşmesi ve Çunking yolunun kesilmesi bekleniyor. Japonların en sağ cenahta bulunan taarruz grupu, Mandalay şimalinde Laşhio'nun kenar mahallelerine varmıştır. Bu taarruz grupunun tayyarelerle ve zırhlı birliklerle kuvvetlendirilmiş 5 tümen olduğu tahmin edilmektedir.

Japonlar müttefik sol cenahını motörlü birliklerle kavradıklarından muharebe meydanında sevkulceyşi durumu hâkim olmuşlardır. Çin'den takviyeler gönderildiği doğru olsa bile, artık bunların Birmanya yolunu kapamıyacakları, Lashio ve Mandalay şehirlerini kurtaramıyacakları anlaşılmıktadır. Çünkü bu kuvvetlerin gönderilmesi çok geç kalmıştır.

Askerlik, güçlükleri yenmek sanatıdır. Aşılmıyacak mâni yoktur. Bunu büyük Çin seddini yaptıkları halde geniş ülkelerini istilâdan kurtaramıyan Çinliler bilmemiş olamazlar. Tabiati yenemiyen düşmanı da yenemez. Muharebe meydanında bir arazi parçası sarplığı dolayısile boş bırakılıp Allaha emanet edilemez. Eğer müttefikler sol cenahlarının emniyetini Siyam hududunda Şan dağlarına bırakmasalardı, Mandalay - Laşhio doğusunda Japon taarruz grupu tarafından süratle toparlanmak gibi umulmaz bir akıbete düşmiyeceklerdi. Birmanya harbinde bir defa daha öğrendiğimiz önemli tabiye ve sevkulceyş dersi budur.

Birmanyada bir müttefik kuvvetleri kumandanı vardır; hakikatte bu kumandanın harekâtı sevk ve idare için Mareşal Çan-Kay-Şek'den mi, yoksa General Wavell'den mi veyahut da her ikisinden mi direktifler aldığını bilemiyoruz.

Fakat şurası muhakkaktır, ki Japonlar Saloen vadisi doğusunda Şan dağlarını aşmıya ve müttefik solcenahını baskına uğratmıya muvaffak oldukları zaman, Japonların asıl kuvvetlerile yani sıklet merkezile Mandalay - Çin yolunu kesmek üzere çifte taarruzlara giriştikleri anlaşılmıştı. O zamandan itibaren Çinli mareşalin de Ingiliz başkumandanının da Birmanyadaki müttefik kuvvetleri takviye etmeleri yani sol cenahı uzatmaları ve müdafaayı derinliğe kademelendirmeleri icap ediyordu. Mukabil taarruza gücü olmıyan müttefiklerin hiç olmazsa bu kadarcık bir müdafaa tertibi almaları mümkündü.

Işte bu vaktinde yapılmadığı için ve Şan dağlarının aşılmaz sanılan sarplığına güvenildiği için, bu hatâ müttefiklere Mandalay, Laşhio şehirlerinin düşmesine ve Mandalay - Çin yolunun kesilmesine mal olacak gibi görünüyor.

Filimcilik

Türk Anonim Şirketi İdare Meclisinden:

İdare meclisimiz aşağıda yazılı ruznamenin müzakeresi için heyeti umumiyeyi 20 mayıs 1942 tarihine rastlıyan çarşamba günü saat «15» de şirketimizin merkezi olan Beyoğlunda Yeşil sokakta «15» No. lu dairede fevkalâde olarak içtimaa davete karar vermiştir.

İçtimaa iştirâk edecek olan hissedarların malik oldukları hisse senetlerini tarihi içtimadan bir hafta evvel şirket merkezine tevdi ederek mukabilinde makbuz almaları rica olunur.

RUZNAME:

Ticaret Vekâletinin talebi üzere şirket esas mukavelenamesine ilâve edilecek iki maddenin müzakeresi.

YAZLIĞA GİDECEKLERE:
HASIR KOLTUK ve MOBİLYANIZI
Her yerden ucuz Istanbulda
Rızapaşa yokuşunda 66 No.
AHMET FEVZİ'nin
ASRİ MOBİLYA
Mağazasından alınız.

ELHAMRA'DA
ALEV ŞARKISI
Nevyork operası artistleri tarafından türkçe sözlü fevkalâde meraklı şark filmi
AYGÜL
Büyük macera filmi

Merkez Bankası Umumî Heyeti toplandı

Banka geçen yıl 4 milyon 346 bin 486 lira kâr etti

Her hisseye yüzde 7 kâr veri'mesi kararlaştırıldı

Ankara, 30 (Telefonla) — Türkiye cümhuriyeti Merkez Bankası hissedarlar umumi heyeti yıllık toplantısını bugün yapmıştır. Bankanın onuncu hesap yılına ait idare meclisi raporu okunmuş ve tasvip edilmiştir. Bundan sonra 1941 yılı bilânço, kâr ve zarar hesapları incelenerek imtiyazlı şirketleri temsil eden âzalıktan münhal olan birine Emin ve mürakipliklere Hasan Can ile Emin Fehmi Barlan seçilmişlerdir.

Banka umumî heyetince kabul edilmiş olan teklif mucibince % 70 i ödenmiş her yüz liralık hisseye 1941 yılı için yedi lira dağıtılacaktır. Bankanın bu seneki kârı 4 milyon 346 bin 486 liradır.

Uzakşark harbi

(Başı 1 incide) X

kerleri için 500 bin dolar kıymetinde giyecek gönderilmesi hususunda talimat vermiştir.

Çinliler geri çekiliyorlar

Bangkok, 30 (A.A.) — Çan-Kay-Şek kıtaları, Meiktila dolaylarında Japon kıtaları tarafından yenilmiştir. Bu Çin kıtaları, şimdi bütün cephe boyunca Mahliang istikametinde geri çekilmektedir.

Teng nehri dolaylarında çok güç bir arazide, büyük Japon motörlü kuvvetleri, şimal istikametinde ilerlemekte ve Çunking kıtalarını Mandalay - Laşio hattına doğru püskürtmektedir.

Müdafaayı Çin kıtalarına terkederek Mandalay demiryolu hattı bölgesinden çekilen Ingiliz kıtaları ile çarpışma olmamıştır.

Sittang vadisi bölgesinde ümitsiz müdafaalarda bulunan Çin kıtaları, Japon kıtaları tarafından sarılmak tehdidi altında bulunmaktadır.

Japonlar Lashio'ya girdiler

Çunking, 30 (A.A.) — Japon kıtalarının Lashio şehrinin eski ve yeni kısımlarına girdikleri resmen bildirilmektedir.

Çunking, 30 (A.A.) — Lashio'nun Japonlar tarafından zaptını kaydeden tebliğde her iki tarafın da ağır kayıplara uğradığı tasrih edilmektedir.

Lashio dolaylarında muharebeler devam etmektedir.

Korregidor bombardımanı hafifledi

Vaşington, 30 (A.A.) — Filipinlerde, müttefikler Japonların taze kuvvetler çıkardıkları Panay ve Mindanao'da mukavemete devam etmektedirler.

Yeni cephe Portekizde mi kurulacak

(Başı 1 incide) (—)

araya alarak demokrasiler için bir cephe kurmak istemişti. Lavalin iktidara geçmesi bu cepheyi kuvvetlendirebilir.

Vişi donanmasını Almanlara teslime razı olmazsa herhalde Portekize yapılacak ihraca karşı bu donanmayı kullanacaktır.

Laval Amerika elçisi Amiral Leahy'yi memleketine hareketinden evvel kabul etmiş ve Fransanın politikasının Almanyanın zaferine inandığını ve bu zaferin Vişi siyasetine uyduğunu ve Vişi'nin Almanyanın düşmanlarile birlik olamıyacağını söylemiştir.

Ruzvelt, Laval'i mesul bir siyaset adamı olarak tanımamaktadır. Amerika Vişi hakkındaki kararını ancak Amiral Leahy memleketine döndükten sonra verecektir. Ingiliz gazeteleri Vişi aleyhindeki neşriyatına devam ediyor.

Almanya ile Fransanın birbirine yakınlaşması Italyada hoşnutsuzluk uyandırmıştır. Bunu hükûmetin en salâhiyetli gazeteleri bile saklamamaktadırlar.

Leahy Lizbonda

Lizbon, 30 (A.A.) — Vişideki Amerika büyük elçisi Amiral Leahy hususi trenle Vişiden buraya gelmiştir.

Küba de Golü tanıyor

Havana, 30 (A.A.) — Cumhurreisi Batista, Küba hükûmetinin, de Gaulle idaresindeki hür Fransız hükûmetini resmen tanıdığını haber vermiştir.

Giraud İngiltereye kaçacak

Londra, 30 (A.A.) — Reuter ajansının Fransa muhabiri bildiriyor:

General Giraud'nun Büyük Britanyaya gelmeğe teşebbüs edeceği kanaati kuvvetlenmektedir.

Giraud, en değerli Fransız generallerindendir. Ve batı cephesi hakkında, arazi bakımından eşsiz malûmata sahiptir. Şimali Afrikada gerek asker gerek sivil halk tarafından sevildiği için orada büyük bir nüfuzu vardır. Kaçması, cüretini ve pervasızlığını göstermektedir.

Rostok'a 3500 ton bomba atıldı

(Başı 1 incide) (X)

arruzu yapmışlardır. Bu taarruzlarda bazan 300 bomba tayyaresi kullanılmıştır. Almanların yaptıkları şiddetli misilleme akınları 15 Alman bomba tayyaresinin kaybedilmesile neticelenmiştir. Bu miktar garp cephesinde bulunan 300 tayyareden mürekkep kuvvetin beşte biridir.

Narvich bombalandı

Berlin, 30 (A.A.) — Alman şehirlerinin halkla meskûn mahallerine karşı yapılan hava hücumlarına misilleme olmak üzere, büyük Alman hava teşkülleri, dün gece İngilterede Narvich şehrine hücum etmişlerdir. Askeri kaynaklardan öğrenildiğine göre, Narvich'e atılan bir çok yangın ve infilâk bombası, büyük hasar yapmıştır. Bu hücuma iştirak eden uçakların hepsi üslerine dönmüştür.

Diğer taraftan yine salâhiyetli kaynaklardan öğrenildiğine göre, İngiliz hava kuvvetleri, dün gece Almanya üzerine hiç bir hücum yapmamıştır. Batıda işgal altındaki araziye ve Alman kıyılarına yapılan gece hücumlarında ise iki düşman uçağı düşürülmüştür.

Paris civarı bombalandı

Londra, 30 (A.A.) — Resmen bildiriliyor:

Dün gece İngiliz hava kuvvetlerine mensup tayyareler tarafından yapılan taarruz hakkındaki ilk haberler, Paris yakininde Genne Villiers'de tayyare motörleri imal eden Gnoo-Rhone fabrikalarına yapılan bu taarruzun çok tesirli olduğunu göstermektedir.

BAŞMAKALEDEN DEVAM

Almanyanın yeni hamlesi

(Başı 1 incide) XX

Bununla beraber en iyi makine bile delik ve temas, hava mukavemeti gibi sebeplerle az, çok enerji kaçırır. Bundan başka yarattığı kuvvetin bir kısmını kendi kendini işletmek için sarfettiği için bunu da verimden indirmek icap eder. Bir de şurası var ki makinenin vaktinden evvel yıpranması, uzun zaman vazife görmesi için bir takım kaidelere riayet etmek ve azami kudretini devamlı suretle kullanmamak lâzımdır. Hattâ motörlerin nâzım tertibatı âzami devir adedine çıkmayacak surette ayar edilmiş ve ayar noktasında mühürlenmiştir.

Almanyada alınan yeni tedbirler mihaniki mefhumlara çevrildiği zaman mana şudur ki Almanya, karşısındaki baskıya göre takatini yükseltmek ve enerji ziyan ve israflarını en aşağı dereceye indirmek için her fedakârlığı yapacaktır, hiç bir şekil meselesinin, hiç bir bakım kaidesinin üzerinde durmayacaktır. Fertlerin hertürlü şahsî duygulardan uzak kalmalarını, izin filân hatıra getirmemelerini, özür göstermemelerini, yapılacak işten başka bir şey düşünmemelerini, yalnız itaat edip vazife görmelerini isteyecektir.

B. Hitler'in nutku ve aldığı salâhiyetler, azamî takate doğru yeni bir hamle manzarası gösterdiği gibi zaten bir, iki gün evvel kurtasiyeciliğe karşı açılan harp de ayni maksadı güdüyordu. Fabrikalar; mürakabe, hesap, istatistik doldurmak gibi hertürlü tâli işlerden istisna edilmiş, namus sistemi kurulmuş ve bir fabrikanın mal yaratmaktan başka hiç bir düşünce üzerinde durmaması istenmiştir.

Almanyanın bu hamleleri; harbi daha kıyasıya bir şekle sokmağa ve yeni zorluk ve tehditlere göre takatı arttırmağa doğru yeni bir adımdır. Bundan belli oluyor ki her iki tarafta nabız yükseliyor, hararet artıyor, soluk hızlanıyor.

Acaba harbin son ve kesif devresinin başında mıyız?

Ahmet Emin YALMAN

Suçlular birbirine sual sordular

(Başı 2 ncide) »«

Pavlofa cevap veren Abdurrahman:

— Ben kanaatimi söyledim, icap ediyorsa geri kalan noktalar için de Süleyman cevap versin.

Abdurrahman söylemiyor

Pavlof, Abdurrahmanın bu noktaya cevap vermesinde ısrar etmişse de Abdurrahman hiç bir söz söylememiş, reis de Pavlofa:

— Söylemiyor.

Diye cevap vermiştir. Buna Pavlof, şöyle mukabele etmiştir:

— Söylemiyor değil, söyleyemiyor.

[illegible] cevap vermekten çekinen bir maznuna Türk kanunları mu[illegible]ce herhang. bir tazyikte bulunulamıyacağını söyledikten sonra sözü Abdurrahmana verdi. Abdurrahman 5 inci sual hakkında şöyle dedi:

— Ben, Süleymana Niyazinin nasıl bir adam olduğunu söyledim. Ona, bavulları muhafaza et dedim. Yoksa bavulları şuraya buraya götür diye talimat vermedim.

Reis:

— Niyazi bavulların ve vesaikin gönderilmesini sana söyledi mi?

— Niyazi değil, Fahri söylemişti galiba... Hatırımda öyle kalmış.

Pavlof tekrar söze karıştı:

—Bu benim sualime tam bir cevap değildir, dedi. Çünkü Abdurrahman evvelce verdiği ifadelerde Süleymanın bavulları saklaması için tenbih etmiş bulunmasını Sovyetlere hizmet gibi göstermiştir. Halbuki Niyazi Troçkist olduğuna göre yaptığı hizmet nedir?

Reis şöyle cevap verdi:

— Bu cevap ifadelerinde var. Vesaike falan karışmadım diyor.

Pavlof:

— Vesikalar Süleymanda olmuş olmakla Abdurrahman komünistlere mi, yoksa Troçkistlere mi hizmet ediyordu?

Abdurrahman:

— Ben vesikaların ne olduğunu bilmiyorum. Süleymana onları saklamasını söylerken bir kastım yoktu.

Reis bu sual hakkındaki izahatı kâfi bularak Abdurrahmanın 6 ncı suale cevap vermesini söyledi

Abdurrahman:

— Ben komünizme nasıl sürüklendiğimi evvelce söylemiştim, bunu tekrardan bir fayda yoktur.

Burası imtihan yeri mi?

Reis:

— Pavlof senin komünizm hakkındaki fikirlerini öğrenmek istiyor. Bu noktaya cevap veriniz. Komünizm ne demektir?

Abdurrahman:

— Bu suale cevap vermiyeceğim. Buna mecbur da değilim. Beni burada imtihan mı etmek istiyorlar?

Abdurrahmanın sözleri biter bitmez avukat Ziya Şakir söze karışarak:

— Efendim, dedi, müekkilim bugün komünizmden ve diğer fikirlerinden tamamen vaz geçmiştir. O bundan böyle memleketin istikbalini ve yükselmesini düşünmektedir. Komünizmi bu sebepten izah etmemektedir. Lûtfen bu nokta aynen zapta geçirilsin.

Pavlof sualinde ısrar ediyor

— O halde, diyordu, şu talepte bulunuyorum. Madem ki burada söylemekten imtina ediyor, lûtfen mahkeme heyeti, kendisini ve ismini söylediği arkadaşlarını dinliyerek bunların fikirlerini öğrensin. Çünkü Abdurrahman ilk ifadelerinde kendisinin tevkif edilirken komünist düşüncelerle malûl olduğunu söylemiştir.

Reis Pavlofa şu cevabı verdi:

— Abdurrahman evvelce söylediği gibi şimdi komünizmden nefret etmektedir. Hattâ hiraz evvel de Türklüğün yükselmesinden başka bir şey düşünmediğini söylemiştir.

Pavlof:

— Ben fikirlerini öğrenmek istiyorum, dedi. Halbuki onun bunları söylemekten içtinap etmesi Abdurrahmanın Faşist ve Troçkist olduğunu meydana koymaktadır. Komünizm hakkındaki bildiklerini söylesin.

Abdurrahman zorla söyletilemez

Reis:

— Bizde fikirlerini söylemek istemiyen bir adamı zorla söyletmek, dövmek ve işkence etmek usulü yoktur.

Diye mukabele etti ve Abdurrahmana 7 nci suale cevap vermesini söyledi.

Abdurrahman:

— Uskübe gittim, geldim, dedi, fakat kati olarak tarihlerini bilmiyorum. Orada anam ve babam var.

Abdurrahman ağlıyor

Abdurrahman, cümlesinin burasına gelince birdenbire sarsılmış, hıçkırmış ve göz yaşlarını tutamamıştır. Biran sükût içinde kalan mahkeme salonu, Abdurrahmanın göz yaşlarını dindirmesinden sonra tekrar canlılığı bulmuş ve Abdurrahman yaşlı gözlerini Pavlofla Kornilofun üzerine dikerek sözlerine şöyle devam etmiştir:

— Bunlar bugün bir komünist gibi değil, bir Rus gibi hareket ediyorlar. Ben de şimdi bir Türk gibi hareket ediyorum.

Kornilof, oturduğu yerden türkçe bağırdı:

— Evvelce niçin Türk gibi düşünmedi?

Reis ona:

— Ne bileyim ben.

Diye cevap verdikten sonra 8 inci suale geçildi.

Abdurrahman:

— Fahrinin heyecanlı olması sebebini izah edemem, dedi. Fahri, Süleymanın bavulları sefarethaneye teslim etmiyerek iade etmesi hakkında da bana bir şey söylemedi.

Sıra Kornilofun sorduğu suale gelmişti.

Pavlof rusça bir şeyler söylüyor

Müddeiumumi başmuavini söz alarak:

— Abdurrahman 16 mart tarihli ifadesinde Omerin bunlarla nasıl tanıştığını sarih olarak bildirmiştir. Bu sualin sorulmamasını dilerim.

Reis, zaptın okunmasını emretmiş ise de Pavlof ayağa kalkarak rusça bir şeyler söylemeğe başlamıştır.

Kemal Bora:

— Lûtfen, demiştir, Pavlofa ihtar ediniz. Söz verilmeden söz söylemeye başlamasın.

Reis, Pavlofu susturduktan sonra zabıt okunmuş ve bu zabıttan Abdurrahmanın Omeri Istefanla tanıştırdığı anlaşılmıştır.

Söze karışan Kornilof:

— Bu tanıştırmanın tarihi nedir? diye sormuştur.

Müddeiumumi başmuavini:

— Efendim bu sualin sorulmasında bir fayda yoktur. demiştir. Zaten Abdurrahman huzurunuzda bir çok defalar tarihleri tesbit edemediğini söylemiş bulunuyor.

Hâkimler heyeti bu izahtan sonra Kornilofun sualinin sorulmamasını karar altına almış ve saat 13 e yaklaştığından bir saatlik yemek tatili vermiştir.

İKİNCİ CELSE

Saat 14 de duruşmaya devam edilmiş ve tekrar söz alan Pavlof, Süleymana aşağıdaki sualleri tevcih etmiye başlamıştır:

1 — Süleyman Usküpten gelen bavulları tütüncü Ibrahime bıraktığını söylemiştir. Ibrahim'in bu işte ne derece alâkası vardır? Ve vesikalar hakkında malûmatı bulunuyor mu idi? Dükkânına kimler gelir ve ne konuşurlar?

2 — Fahri, Süleymana yazdığı bir mektupta Abdurrahmanı «itimad edilir bir adam» diye takdim etmiştir. Bunların yeni ve eski arkadaşları var mıdır? Var ise kimlerdir?

Ikinci sual biter bitmez Süleyman ayağa fırlamış:

— Ben, demiştir. Bu suallerin hiç birine cevap vermiyeceğim.

Reis ona:

— Otur. bakalım, otur!.. diye ihtar etmiştir, daha sana bir şey sorulmadı.

Tekrar söze başlıyan Pavlof üçüncü sualini sordu:

3 — Abdurrahman bavulları getirdiği zaman bu bavullar hakkında Fahriden talimat getirmiş ve Süleymana söylemiş midir?

4 — Fahri, şimdiye kadar verdiği talimatla Süleymandan neler sormuş veya söylemiştir?

5 — Bavullar daha Usküpte iken orada bulunan Niyazi niçin bavulları kendisi almamış veya bavullar posta ile niçin gönderilmemiştir?

6 — Süleyman, Fahriye gönderilmek üzere Niyazîden kaç mektup almış veya Niyaziye gönderilmek üzere Fahri ona kaç mektup yazmıştır? Bu mektuplarda yazılı olanları biliyor mu idi?

7 — Omeri Ankaradan Istanbula teşyi ederken Omer kendisine ne söylemiştir? ve Süleyman bundan ne anlamıştır?

Pavlof duruşma esnasında Süleymanın daima sükût ettiğine işaret ederek bu suallere cevap vermesi lûzumunu bildirmiştir.

Süleyman cevap vermiyor

Reis, Süleymanı ayağa kaldırmış ve suallere cevap vermesini söylemiştir.

Süleyman:

— Biraz evvel de söyledim, demiştir. Bu kabil adamlara verilecek hiç bir cevabım yoktur. Ben cahilin birisiyim. Kendimi müdafaadan âciz bulunuyorum. Onların müdafaasını temin için neye kendilerine yardım edeyim. Eski ifadem ne ise odur.

Pavlof Süleymana hücum ediyor

Kendisine tercüme edilen bu sözlerden sonra Pavlof ayağa kalkmış, gittikçe yükselen hiddetli bir sesle:

— Süleymanın bu suallere cevap vermekten istinkâf etmesi bana şunu anlatıyor, demiştir. Süleymanın eski ifadesi kendisine ait değildir. Bütün o sözler başkalarının fikirleridir ve Süleyman bu fikirlere zıt bir şey söylememek için şimdi sükût ediyor. Türk ceza muhakemeleri usulü kanunu mucibince ifadeler tahriri değil şifahidir. Ancak dilsizler, deliler veya ölmüş bulunanlar için tahriri ifade mutebердir. Süleymanın bu suallere cevap vermesi benim müdafaam için lâzım değildir. Bunlar ancak mahkemenin tenevvür etmesine yarıyacaktır.

Süleymanın ifadeleri öğretilmiş mi?

Duruşmada cahil olduğunu, böyle şeylere aklı ermediğini söyleyen Süleyman, suikast meselesini izah ederken felsefi mütalâalar yürütmüş ve kanaatini söylemiştir. Şimdi susması, o zamanki ifadelerinde öğrenilmiş olduğuna delâlet ediyor.

Süleyman artık hiç cevap vermiyecek

Süleymandan, mesele tekrar sorulmuş, o:

— Eski ifadelerim meydandadır. Ne söyledi isem hepsi budur, artık hiç cevap vermiyeceğim.

Demiştir, Pavlof, her ne kadar Süleymanın bu sualine cevap vermesini mahkemenin tenevvürü için lüzumlu bulduğunu tekrar söylemiş ise de, Süleyman sükûtu tercih ettiğini bildirmiş ve reis Sabri Yoldaş da Pavlofa:

— Bir maznun suallere cevap vermediği takdirde kanunen icbar edilemez. Bunu sabahki celsede de söylemiştik.

Demiştir. Bunun üzerine Pavlof, Süleymanın cevap vermekten kaçınmasının zapta geçirilmesini rica etmiş, reis de bunların zaten zapta geçirilmiş bulunduğunu söylemiştir.

Kapıcı Kirkorun Tıbbı Adli raporu

Süleymana sorulmak istenilen sualler, bu suretle bir netice vermeyince reis, tabibiadli Behçet Kamay'dan gelen ve dünkü celsede dinlenen şahitlerden kapıcı Kirkora ait raporu okutmuştur.

K'rkorun aklı yerinde

Bu raporda, Kirkorda hafif belâhet müşahede edilmekte ise de melekâtı akliyesinin tam ve şuuruna sahip bulunduğu yazılmakta idi.

Bundan sonra Abdurrahman söz almış:

— Ben, demiştir. Komünizme olan meyl'm ve fikirlerimin ne suretle meydana geldiğini evvelce de uzun uzadıya anlatmıştım. Kornilof bugün mü Türklüğü aklına geldi, diye soruyor. O zamanlar hatâya düşmüştüm. Şimdi millî hislerim ve pişmanlığım tecessüm etmektedir. Onlar nasıl bir Rus gibi hareket ediyorlarsa ben de bir Türk gibi hareket etmekteyim.

Sual sırası avukatta

Söz alan avukat Şakir Ziya, Tavariş, Pavlofa dört sual sormak istediğini söylemiş ve suallerini şu suretle sıralamıştır:

1 — Pavlof, Istanbulda bulunan Svanetya adlı Rus ticaret gemisine gitmiş midir? Gitti ise son gidiş tarihi nedir?

2 — Bizde olmadığını bildiğimiz Marksizm ve Komünizme sempatizan olan teşekküllerin Balkanlarda bulunduğunu biliyoruz. Bu memleketlerdeki bu teşekküllere ait toplantıların zaptı Sovyet vatandaşlarını alâkadar eder mi?

3 — Pavlof komünist partisine mensup mudur?

4 — Tavariş Pavlof Mayekofti adlı şairin kitabını hiç elinden düşürmemektedir. Acaba Pavlof Esen ve Trenyekof gibi şairlerin eserleri ile de meşgul müdür? Biz de biraz edebiyatı bildiğimizden bu cihetî merak ettik.

Avukat sualleri izahetsin

Pavlof, sualere cevap vereceğini söylemiş, yalnız sorulan sualin esbabı mucibesini de öğrenmek istediğini bildirmiş ve Istanbulda bulunan ticaret gemisinin bu işle alâkası olmadığından bu sualin niçin sorulduğunu avukatın izah etmesini istemiştir.

Şakir Ziya:

— Anlaşılıyor ki, demiştir, Yoldaş Pavlof, bizim mahkeme usullerimize âşina değildir. Avukatlık kanunu mucibince avukatlar aynı zamanda mahkemeyi de tenvir etmiye hizmet ederler, şayet suallerimize cevap verecek olursa esbabı mucibe kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Biz, yalnız Abdurrahmanı müdafaa etmiyor, hakikatin de tevazzuh etmesi için çalışıyoruz.

Bu suallere Pavlof şöyle mukabele etmiştir:

— Olabilir, yalnız ben her sorduğum sualin esbabı mucibesini de beraber söylemekteyim.

Pavlof arkasında bir şeyler arıyor

Pavlof sözünü bitirince başını geri çevirmiş, ve Tas ajansının oturduğu tarafa bakmıştır.

Gözünden kaçmıyan bu hareket tarzından reis:

— O tarafa ne bakıyor? Orada ne var? Kaç defa söyliyeceğiz? Doğru otursun.

Demek mecburiyetinde kalmıştır.

Suallerin esbabı mucibesi

Şakir Ziya:

— Mademki esbabı mucibeyi öğrenmek istiyor. Söyliyelim, demiştir. Birinci suali sormaktan maksadımız, Pavlofun yalan söylediğini ortaya koymak içindir. Çünkü kendisi stajiyer memur olduğu halde bu gemiye konferanslar vermek için gittiğini söylemiştir. Halbuki stajiyer ancak öğrenecek adamdır, söyledikleri olamaz. Dördüncü suali ise şunun için sorduk. Ismini söylediğimiz şairler ecnebi memleketlerdeki münevver ve fakir gençliği dalalete düşürmek için ileri sürülen adamlardır. Onların eserleri daima bu maksatla bir silâh gibi elde tutulur. Şimdi istediği esbabı mucibeyi öğrendi. Eğer vicdanlarında bir ağırlık hissetmiyorlarsa cevap versinler.

Gemiye gitmenin sebebi

Pavlof, ayağa kalkmış cevap vereceğini söylemiş ve devam etmiştir:

1 — Ben, Istanbula gelmezden evvel de bu gemi Istanbul limanında demirli bulunuyordu Ben de kendi vatandaşlarımı görmek için ve mahallî hükûmetin müsaadesile bu gemiye gidiyordum. Bahriyelilerimiz benim tarihçi olduğumu öğrendikten sonra bir kaç tarihi konferans vermemi istediler. Ben 1929 senesindenberi Rusyanın büyük evrak mahzenlerinde tetkikatta bulunmaktayım. 1940 senesinde hükûmetimiz bir diplomasi ansiklopedisi çıkarmasını kararlaştırmış, 500 kadar diplomat ve tarihçi faaliyete geçmiştir. Benim ihtisasım da bu olduğundan Istanbuldaki Sovyet başkonsolosluğu evrak mahzeninde tetkikat yapmıya gönderildim. O sırada konsoloslukta stajiyerlikten başka bir münhal yoktu. Onun için bu unvan altında buraya tayin edildim. Yoksa benim diplomasi ile ve diplomasi stajyerliği ile alâkam yoktur.

Ingilizce merakı

Ayrıca ingilizceye merakım olduğundan ve gemide bulunan mürettebatın çoğu ve kaptan da ingilizce bilmekte bulunduğundan bu suretle ameli ve pratik ingilizce öğrenmek istemem beni gemiye gitmeme âdeta mecbur ediyordu.

Avukat Şakir Ziya, Pavlof izahatını bitirince kendisine teşekkür etmiş ve Pavlof sözüne devam etmiştir:

Pavlof komünist partisine mensup değil

Cevap 2 — Ikinci ve üçüncü suallere birlikte cevap vereceğim. Ben komünist partisine mensup değilim. Fakat tarihi noktai nazarım bu umdeleri koyanlarla birdir, yalnız fırkaya niçin dahil olmadığımı burada söyliyemiyeceğim. Haricteki komünist teşekkülleri hakkında tavcih edilen suale şu cevabı vereceğim. Sovyet memurlarının kendi memuriyetlerinden başka hiçbir şeyle meşgul olmamaları hakkında bir kanun vardır. Hiçbir Sovyet vatandaşı bu kanunu ihlâl edemez ve etmez.

Pavlof edebiyat meraklısı

Cevap 4 — Umumiyetle edebiyatı sever, bununla meşgul olurum. Büyük Sovyet şairi Mayokorski'yi okur ve beğenirim. Bu büyük üstaddan başka diğer şairlerin de eserlerine vakıfım. Esen'i o kadar sevmem. Bunu Mayosvki de sevmezdi. Çünkü Esen istikbalini sefahetle mahveden bir adamdır.

Şakir Ziya bu izahattan sonra:

— Umit ettiğimiz cevapları aldık, demiştir. Yalnız efkârı umumiyenin bilmesi için Moskovada toplanan komünist enternasyonalinin bazı umdelerinden bahsedeceğim.

Reis Sabri Yoldaş avukatın sözünü keserek vaktin gecikmiş bulunduğunu, daha yedi dâvaya bakacaklarını, yarının ve ondan sonraki iki günün tatil günü olduğunu avukata söylemiş ve vereceği izahatı başka bir celseye bırakmasını bildirmiştir.

Reis bundan sonra maznunlara tahkikatın tevsii hakkında bir talepleri olup olmadığını sormuş, Kornilof ve Pavlof dosyalardaki bazı evrakın kendilerine tercüme edilmediğinden ve bu yüzden de müddeiumumi muavini Kemal Boraya tevcih ettikleri sualler dolayısile mahçup çıktıklarından bahsetmişler, tahkikatın tevsi edilip edilmiyeceği hakkındaki taleplerini ancak, dosyalardaki evrak ve şahitlerin ifadelerinin kendilerine tercümesinden sonra bildireceklerini söylemişlerdir.

Kornilofun teklifi üzerine mahkeme heyetile şu noktada mutabık kalmışlardır.

Kornilof türkçe okuyup yazma bildiğinden dosyalardaki lüzumlu evrakı Pavlofa süratle okuyacak ve o da kendisine lüzumlu olan kısımları not edecektir. Yalnız Kornilofun bazı kelimeleri anlamaması muhtemel bulunduğundan tercüman Eşref üç günde bir Pavlof ve Kornilofla konuşacaktır.

Bu maksatla da her iki maznun tercüme işinin tamamen bitmesini temin için hâkimden günlük mühlet istemişlerdir.

Abdurrahman ve vekili Şakir Ziya da, dosyayı tetkik etmek istediklerini bildirmişler, Şakir Ziya ayrıca müekkilinin, memleketi ve yurdu aleyhine evvelce kaldığı Talebe yurdunda herhangi bir propaganda yapıp yapmadığının zabıta marifetile sorulmasını istemiştir.

Reis Sabri Yoldaş, duruşma safhalarında aşağı yukarı hiçbir şey konuşmamış olan Süleymana kendisinin tevsii tahkikat hakkında bir talebi olup olmadığını sormuş, Süleyman:

— Ben de dosyayı tetkik etmek isterim. demiştir.

Bundan sonra söz alan müddeiumumi muavini Kemal Bora, şimdilik tevsii tahkikat için herhangi bir talepleri bulunmadığını, maznunların tercüme ve dosyayı tetkik için istedikleri mühletin verilmesini ve Abdurrahmanın Talebe yurdundaki hal ve etvarının sorulması hakkında bir karar verilmesini talep etmiştir.

Müzakere odasına çekilen heyeti hâkime on beş dakika sonra reis Sabri Yoldaşın ağzile şu kararı bildirmiştir:

«Maznunlar dosyayı tetkik edecekler. Kornilof Pavlofa yardım edecek. Tercüman da üç günde bir yanlarına gönderilecektir. Abdurrahmanın Türkiye ve memleketi hakkında herhangi bir propagandaya tevessül edip etmediği, muzır bir hali görülüp görülmediğini ve umumî durumu talebe yurdundan sorulacaktır. Bu sebeple de mahkeme 6 mayıs 942 çarşamba günü saat 9,30 a bırakılmıştır.

VATAN spor

Rapid, bugün Fenerle oynuyor

Fenerliler yıldönümlerinde İngilizlerle yaptıkları maçta

Rumen takımında on dört millî oyuncu var

Rumen şampiyonu Rap'd takımının üç beynelmilel futbolcusu

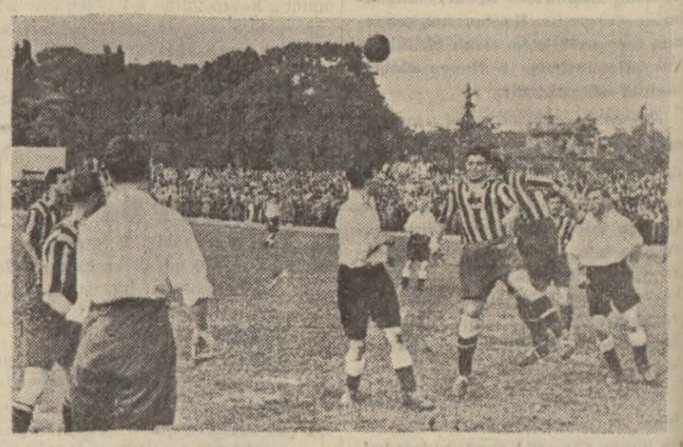

Sarı Lâciverdlilerin İngilizlerle oynadıkları oyunda

HÂDİSELER

İzmire neden mağlûp olduk

İstanbul muhtelitinin fena teşkil edilmesi, buna sebep olmuştur

Futbol ajanı Nuri futbol mevsimine giriş merasiminde

Istanbul muhteliti Ankarada yapılan maçlarda Izmire 2 - 1 yenildikten sonra, Izmiri 7 - 1 gibi açık bir farkla mağlûp eden Ankara'yı 2 - 0 yenmesi futbolümüzde istikrar olmadığını gösterdiği gibi, ilk mağlûbiyetin idare hatâlarından, takımın fena teşkil edilmesinden ileri geldiğini de ortaya koymuştur.

Evvelâ şu muhakkak ki, ilk maçta bilmiyoruz ne gibi tesirlerle Istanbul muhteliti fena teşkil edilmiştir. Evvelâ Istanbulun en kuvvetli müdafaası olduğunda şüphe olmıyan Salim - Faruk hattını bozmak takımın fena teşkil edildiğine bir delil olarak gösterilebilir.

Muavin hattının da Salim - Enver, Ibrahim olarak teşkili akılları durduracak bir harekettir. Senelerdenberidir muavin hattında oynamamış Salim ve Ibrahimi burada oynatmak kadar garip bir hareket olamaz.

Hücum hattında Melihi sol açıkta oynatmak kimin aklına gelmiştir. Merkez muhacimde yanında oynıyan oyuncuların yardımile ve yalnız süratinden istifade ederek iş gören bir oyuncunun sol açığa alınması hatânın en büyüğüdür.

Hiç unutmam. Memlekette ilk futbolü oynıyan Fenerbahçeli Fuat Hüsnü her zaman takım yapmak yarı oyun kazanmaktır, derdi. Bir idarecinin her şeyden evvel takım yapmasını bilmesi lâzımdır.

Eğer Istanbul futbol ajanı takım yapmak salâhiyetini antrenöre bırakıtise onun yapacağı hatâlı bir harekette de müdahale etmesi lâzımdı.

Futbol ajanımızın hüsnüniyetinde şüphemiz yoktur. Severek çalıştığını biliyoruz. Bu işi amatörce kendisine bir meslek haline getirmiştir. Fakat futbol ajanının fazla nezaketi, her kimle konuşursa onun tesiri altında kalması maalesef kendisini her zaman fena vaziyetlere düşürmektedir.

Şunu bilmelidir ki, her sahada olduğu gibi bilhassa spor işlerinde bir idarecinin tesir altında kalmaması, otoriter olması lâzımdır.

Biz öyle zannediyoruz ki, Ankarada yapılan maçlarda takımın fena teşkili de bu gibi harici tesirlerin, hislerin mahsulüdür. Herkesi memnun etmek siyasetinin spor işlerinde o idareciyi, fena neticeler doğunca müşkül vaziyetlere sokacağını bir defa daha hatırlatmak isterim.

Kemal Onan

Fener takımında Cihadın da yer alacağı söyleniyor

Pek uzun zamandanberi ecnebi bir futbol takımını seyretmek imkânını bulamadık. Bizim için aynı zamanda bir imtihan olabilecek böyle bir karşılaşmaya hasret çekiyorduk.

İstanbul şampiyonu Beşiktaş klübümüz bugünün müşkül şartlarını da yenerek ecnebi bir futbol takımını İstanbula getirmeğe muvaffak olmuştur.

İstanbul futbol meraklılarının çok yakından tanıdığı Uypeşt'i, meşhur İtalyan takımı Cenova'yı, yine İstanbulda maçlarını seyrettiğimiz Gradyanski'yi yenen ve bu galibiyetleri de birinci sınıf bir takım olduğunu isbat eden Romanya şampiyonu Rapid bugün İstanbula geliyor.

Rapid Slavyanın antrenörü Kolman Konrad çalıştırmaktadır. Takımın içinde Barotki gibi 45 defa Macar milli takımında oynamış meşhur ve yine Şipas gibi Macar milli takımının en eski 35 defa enternasyonal iki oyuncu bulunmaktadır. Takım kaptanı Vintilla 18, en genç oyuncuları Bogdan 24 defa Rumen milli takımında yer almıştır.

Rumen şampiyonu İstanbulda iki maç yapacak, birisini Fenerbahçeye, diğerini de Beşiktaşa karşı oynayacaktır.

Rumenler bugün ilk maçlarını Şeref stadında Fenerbahçeye karşı yapıyorlar. Rumen şampiyonunun vaziyetini bilmemekle beraber bugüne kadar aldığı dereceler, aralarında isim yapmış ve tanınmış oyuncular kuvveti hakkında bize bir fikir vermektedir.

Sarı lâcivertlilerin bugün Rumen şampiyonu karşısına ne şekilde çıkaracağını bilmiyoruz. Öğrendiğimize göre Haydarpaşa lisesi takımında oynayan bazı oyunrular takımda yer alacaklardır. Diğer taraftan kıymetli kalecimiz Cihadın da bugünkü maçta oynayacağı söyleniyor.

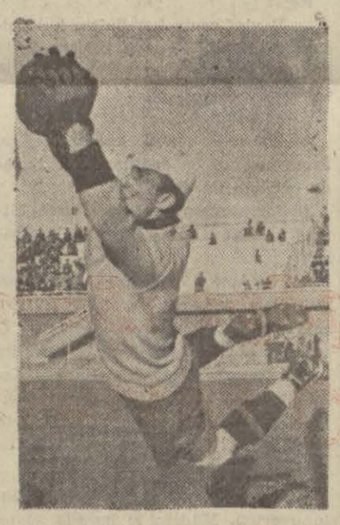

Fener'in kıymetli kalecisi Cihadın güzel bir pozu

Haydarpaşa lisesinden alınabilecek oyuncuları ve Fenerbahçe kadrosunu gözönünde tutarak sarı lâcivertlilerin şöyle bir kadro ile sahaya çıkmaları beklenebilir.

Cihat - Murat, Muammer - Aydın, Esat, Ömer - Fikret, İbrahim, Melih, Müzdat, Halit.

Eğer Rapid söylendiği ve yahut da işitildiği gibi birinci sınıf bir takım ve şu tanınmış oyuncuları arasında bulunduruyorsa Mütareke yıllarının yüzümüzü güldüren, ecnebi maçlarda kazandığı galibiyetlerle Türk spor tarihine şerefli sayfalar açan, Fenerbahçenin bu günkü zayıf denecek kadrosile galip gelmesi uzak bir ihtimal olur. Temenni edelim ki, Fenerbahçe kalesini Cihat müdafaa etsin, eğer Cihat da takımda yer almayacak olursa Fenerbahçeliler bu imtihanı fena bir şekilde kaybedebilirler.

İkinci karşılaşmayı pazar günü İstanbul şampiyonu Beşiktaşlılar yapacaktır. Bu maç üzerindeki tahminimizi de ancak bugünkü oyunu gördükten sonra yapabileceğiz.

Haydarpaşa günü

Yarın saat 15 de Fenerbahçe stadında Haydarpaşalılar spor günü yapılacaktır.

Bu bayrama Haydarpaşa lisesi talebelerile Haydarpaşa lisesinden yetişenler iştirak edecektir. Bayram için çok zengin bir spor programı hazırlanmıştır. Bu programın en cazip karşılaşmasından biri liseler beyaz küme şampiyonu Haydarpaşa lisesinden mezun olanların yapacağı maçtır.

Haydarpaşa mezunları arasında Galatasaraydan Saim, Eşfak; Fenerbahçeden Orhan, Semih, K. Fikret, Nevzat, İbrahim, Naim, İstanbulspordan Tarık, Beykozdan Sadettin gibi İstanbul sporsevenlerinin çok iyi tanıdığı futbolcular yer alacaktır.

Maçın devre arasında da Haydarpaşa lisesi bayrak takımı ile mezunlar arasında bir 4 × 100 yarışı yapılacaktır.

Mezunlar takımını Muzaffer, Nazmi, Neriman, Remzi gibi birinci sınıf atletler temsil edecektir.

Liman takımı bugün Demirsporla oynuyor

Bugün Şeref stadında saat 13.30 da Liman futbol takımı Demirsporla bir karşılaşma yapacak ve bu müsabakayı Şazi Tezcan idare edecektir.

FANTAZİ:

Sel gider, kum kalır derler

Dünyada her şey muhakkak aslına rücu eder

Merhum Galip eski futbolcular arasında

Şu meşhur Fenerbahçe hastası, hafız Yaşar da bir rüya görmüş. Beni gördü o da hayırdır inşallah dedirterek anlattı. Siz de hayırdır inşallah deyin de ben de size anlatayım.

Hâfız diyor ki: «— Senelerce futbol seyrettiğim, beni hasta eden, geceleri uykularımı kaçıran eski bir futbol sahasını çam ağaçlarile sarılmış bir halde bir kabristana dönmüş gördüm. Saatlerce bu çamların altında dolaştım. Bir de ne göreyim, şu bizim rahmetli Galip uzaktan göründü. Boynuma sarıldı. O beni öptü, ben onu öptüm.

— Ne var, ne yok, ne âlemdesin diye sordu. Kendisine dertlerimi döktüm. Artık maçlara gidemez olduğumu anlattım. Neden diye sordu.

Daima galibiyetini istediğim bir takımın galip gelmez bir takım haline girdiğini görmenin acısına dayanamadığımı söyledim.

Çamların altında saatlerce dolaştık. Etrafa şöyle göz gezdirdi:

— Şu çamları gördün mü Yaşar. Ellerimle diktim. Bak şimdi ne hale geldi. Bu yalnız klübün malıdır, hiç kimsenin değil, dedi, sonra yine anlatmağa başladı:

— Bak şu gördüğün çamlara ne güzel değil mi? Onlar da büyüyecekler. Fakat sakın onlardan birisini söküp de evine götüreyim deme, dünya ahiret elim yakandadır.

Biz Galiple konuşurken yanıbaşımızda merhum Sabri Toprak peyda oldu. O gülmüyordu. Teessür içindeydi. Söze karıştı:

— Bak yine biz buradayız değil mi, dedi. Yemek yiyelim dediler. Galip eliyle hazırlamış. Dayandık peynir salatasına. Yemekte Galip bin önündeki tabak devrildi ve parça parça oldu. Ben de bu gürültü arasında uyandım.»

Hafız Yaşarın böyle bir rüya görmesi bir şey değil. Çünkü bir insan neyi fazla düşünürse o düşüncelerin tesiri altında muhakkak korkulu bir rüya görür.

Hafız rüyasını anlattıktan sonra bu nedir diye sordu. Ben kendime göre rüyasını şöyle tabir ettim.

Ölü diri getirir derler. Mezarlık sevince delâlet eder. Galibin kendi yetiştirdiği çamların oradan sökülmesinden korkması, Galibin çamlarına göz koyulduğunu göstermesi Yaşarın düşündüklerinin hayırla neticeleneceğini, sel gider kum kalır dedikleri gibi olanların ârızî olduğunu, az zamanda her şeyin aslına rücu edeceğini göstermektedir.

Ben rüyayı hayıra yordum. Hayırdır inşallah.

Bilinmiyen Adam

İdrolik Pres Satın Alınacak

Elinde yeni veya kullanılmış idrolik yağ presi bulunup satmak isteyenler, Istanbul Tütüngümrük, Kemerli sokak 21 numarada Nazif Ozarca'ya müracaatları. Telefon: 24197.

Biletçi aranıyor

İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri Umum Müdürlüğünden:

İdaremize Biletçi Alınacaktır

Kabul şerati:
1 — Tamüssıhha olup askerlikle alâkası bulunmıyacak.
2 — Boyu 1,65 den aşağı ve yaşı kırktan yukarı olmıyacak.
3 — Okuma ve yazması olmakla beraber biraz da hesap bilecek.
Isteklilerin Galata tramvay hareket dairesine müracaatları. «5630»

RADYOLİN

ILE SABAH, OGLE ve AKŞAM

Her yemekten sonra günde 3 defa muntazaman dişlerinizi fırçalayınız.

SÜMER BANK

YERLİ MALLAR PAZARLARI

Müessesesi Müdürlüğünden:

ARDİYE KİRALANACAK

1500 metre murabbaı eb'adında kârgir yapılmış bir ardiyeye ihtiyaç vardır. Bir veya birkaç parçadan müteşekkil olması da caizdir. Istanbul cihetinin sahilleri tercih edilecektir. Sahiplerinin Katırcıoğlu hanının üst katındaki müessesemiz müdiriyetine müracaatları ilân olunur.